

Kerkenbeurs Duurzaamheid en digitaal gemak

In het Fries Congrescentrum in Drachten is komende vrijdag en zaterdag de jaarlijkse Kerkenbeurs. Ruim veertig uiteenlopende bedrijven presenteren zich op deze vakbeurs voor kerken en parochies. Het *Friesch Dagblad* portretteert vier exposanten.

📍 Lodewijk Born, Wybe Fraanje 📍 Marchje Andringa, Ruud Ploeg, Tobias Huizing

De Zalige Zalm in Deventer is op dit moment de grootste uitgever van lokale kerkbladen in Nederland. Liefst 120 kerkelijke gemeenten maken gebruik van het concept voor een 'Parochiemagazine' of 'Kerkmagazine', dat door het bureau voor geloofscommunicatie werd ontwikkeld.

Al enkele jaren staan ze op de Kerkenbeurs. Dit keer neemt Sipke Draisma de rol van ambassadeur op zich. Eerst op de beurs in Drachten en op 6 en 7 april nogmaals in Breda. Draisma begon in oktober vorig jaar bij De Zalige Zalm. Hij maakte de overstap van het bisdom Groningen-Leeuwarden, waar hij verantwoordelijk was voor het communicatie- en persbeleid, en natuurlijk was hij pastoor in de H. Jacobusparochie in Noordwest-Fryslân. „In Fryslân zijn er nu zeven katholieke parochies die via De Zalige Zalm het kerkblad laten verzorgen en drukken. Twee Friese PKN-gemeenten zijn onze klant: Berltsum en sinds kort Joure.”

Het oude vertrouwde kerkblad wordt wel gezien als een van de heilige huisjes binnen kerkelijke gemeenten. Het vereist een voorzichtige aanpak om er ook maar iets aan te veranderen – zonder op heel veel tenen te gaan staan. Namen als *Ons Kerkblad*, *Tsjerkeblêd* en *de Kerkdlok* geven aan dat het instituten zijn die soms al decennialang bestaan. Vaak in zwart-wit uitgevoerd en een enkele keer „een nog altijd handmatig gevouwen blaadje”. Men komt soms toevallig bij De Zalige Zalm terecht. De kopieermachine gaat kapot, het contract met de drukker loopt af of er valt iemand weg die altijd het kerkblad maakte... wat nu? Ook kerkfusies blijken een goed moment om het anders te gaan doen.

De praktijk is echter dat kerken nu eenmaal niet zo van verandering houden. Dan moet soms dat mo-

mentum er gewoon even komen. De Zalige Zalm stapte in dat gat en heeft een concept waarbij kerken zelf via een opmaakprogramma een fullcolour magazine kunnen maken. „Daar leiden we de redacteurs voor op.”

Ze kunnen het blad vullen met eigen kopij, zoals een overzicht van de diensten, interviews met gemeentelieden en foto's en verslagen van activiteiten. Daarnaast biedt De Zalige Zalm de mogelijkheid om te kiezen uit content die zij maken. Bijvoorbeeld nieuws uit de Protestantse Kerk in Nederland, maar ook een kort interview met Beatrix de Graaf over haar boek *Heilige strijd*.

Kosters hebben er vaak geen zin in om met een geheven vingertje als boeman rond te lopen

„Het populairst wat redacties bij ons afnemen is de kinderpagina”, vertelt Draisma. Die rubriek vertelt over de avonturen die het groene figuurtje Kikker beleeft in de kerk.

Het communicatiebureau in Deventer probeert kerkelijke gemeenten ook op een andere manier naar het kerkblad te laten kijken. Niet meer als iets wat vooral intern is bedoeld, maar juist een middel om ook mensen te bereiken die niet 's weekends in de kerk komen, legt Draisma uit. „Van je gemeentelieden of parochianen komt misschien nog 10 of 20 procent in viering. Voor hen is er al de zorg en aandacht. Maar die andere 80 procent moet je ook weten aan te spreken door wat

er in je kerkblad staat. Dus daarom ook verhalen die bréder kijken. We horen terug van gemeenten die de overstap maken dat het een positieve impuls voor de gemeente blijkt te zijn. Ze hebben iets dat ze met trots kunnen laten zien, ook aan mensen die helemaal niets met de kerk hebben.”

Ook het kostenaspect speelt mee. Doordat De Zalige Zalm 120 kerkbladen uitgeeft, zorgt dat ook voor lagere drukkosten. Op de beurs in Drachten heeft het bedrijf een eenvoudige kleine hoekstand. Belangrijkste wat daar staat: de draaitoren met kerkbladen. „Ons visitekaartje.” Bezoekers lopen daar het eerst op af en dan ontstaat er als vanzelf een gesprek, zo is de ervaring vanuit het verleden. Laetitia van der Lans, een van de oprichters van het bedrijf, geeft op zaterdag 24 maart een Masterclass Kerkelijke communicatie. Dan zal ze bouwstenen geven voor een goed communicatieplan.

Kerkapparatuur

PTH Groep AV, gevestigd in Kollumerzwaag, is een van de Friese standhoudhouders op de Kerkenbeurs Noord. Ze verzorgen op dit moment onder meer het audiovisuele deel van de expositie *Mata Hari* in het Fries Museum in Leeuwarden. Ook op het pinksterfeest in Veenklooster en bij vele onderwijsinstellingen en bedrijven zijn ze actief.

Dat is hun *core business*. In het verleden zijn er al vele kerken met audiovisuele middelen ingericht door de PTH Groep. Een nieuwe uitdaging ligt er nu met betrekking tot de besturing en bediening daarvan in de godshuizen. Op die markt binnen de kerken wil de PTH Groep zich nu ook nadrukkelijker richten, zo vertelt accountmanager Pieter van Leijen.

Op de Kerkenbeurs in Drachten hebben ze een demo-opstelling staan van iets waar veel kerken hun voordeel mee kunnen doen, meent hij. „Je kunt met wat wij aanbieden

met een tablet het geluid, de beamer, het licht en eventueel overige schermen in de kerk bedienen.”

Nu gebeurt dat in menige kerk nog op een ouderwetse manier, vanaf één centraal punt, vaak achterin. „Wat kerken nu hebben is natuurlijk ook goed, maar wat wij bieden is vernieuwend. Met onze toepassing kun je dat op elke plek in de kerk doen en ben je niet meer gebonden aan die ene fysieke plek.”

De praktijk is nu nog vaak dat „de beamer met een afstandsbediening” wordt bediend en geluid bijgesteld moet worden „in een kast ergens achterin”. Verbeteren van het gebruiksgemak staat voor de

Ik kon overal aan deelnemen, totdat de collectezak voorbij kwam. Geen cash is niet meedoen

PTH Groep voorop. „Wij zeggen: iedereen kan hiermee werken omdat er niet meer mogelijkheden, 'knoppen', op de tablet zitten dan nodig. Naar de wens van de gebruiker richten wij de tablet in.”

Voor het systeem wordt een gesloten netwerk in de kerk aangelegd door de PTH Groep. Het werkt dus niet met inlogcodes voor Wifi en dergelijke.

Van Leijen heeft recent een dergelijk systeem opgeleverd voor de GKV-kerk van Baflo. Inmiddels is het bedrijf met een Friese kerkelijke gemeente in gesprek om het daar ook te realiseren. „Het is nog niet zo dat wat wij aanbieden al heel veel wordt gebruikt, maar we gaan die

kant wél op. Onze ervaring is dat digitale middelen in een kerk steeds belangrijker worden.”

Tegenwoordig worden steeds meer kerkgebouwen namelijk ook multifunctioneel gebruikt. Niet alleen meer door de kerkelijke gemeente, maar ook door externe partijen die de ruimte gebruiken voor bijvoorbeeld een congres of vergadering. Er zijn vele kerken die nog niet ingericht zijn op het multimediale tijdperk, maar Van Leijen denkt dat die toch wel mee moeten. „Ik denk dat wat wij doen de norm wordt in de toekomst.”

PTH Groep neemt een hele demo-opstelling mee naar het Fries Congrescentrum om live te laten zien hoe handig het werken met de tablet gaat. „Het is iets wat je moet zien en ervaren.”

Naast dit product wordt er ook aandacht geschonken aan kerk-tv. „We zien ook dat dit enorm groeit. Voorheen had je alleen de kerkelefoon of kerkradio. Tegenwoordig worden er kerken ingericht met camera's, zodat je de kerkdienst optimaal kunt volgen, vanuit verschillende perspectieven.”

Kerkleden kunnen zo thuis via hun tablet of pc de dienst volgen met kerk-tv. Desgewenst kan er ook een kastje geplaatst worden waardoor de plaatselijke kerkdienst op een tv-kanaal kan worden bekeken. „Je ziet dat de behoeften op dit gebied toenemen.”

De PTH Groep heeft in Kollumerzwaag aan de Foarwei sinds enkele jaren een eigen 'inspiratiecentrum'. De 350 vierkante meter ruimte is ingericht met verschillende innovatieve technieken op het gebied van presentatietechniek, conferencing, CCTV-bewaking, streaming, opname en besturing. PTH Groep is overigens niet de enige speler op deze markt. Op de Kerkenbeurs Noord presenteren zich meerdere aanbieder van audiovisuele toepassingen.

Vervolg van pagina 11 Geven is iets anders dan betalen

„Kerkbesturen worstelen vaak met hoge energierekeningen”, weet eigenaar Robert den Ouden (43) van KerkStroom uit Drachten. „Gemiddeld maakt de energierekening 15 procent uit van de begroting. Je hebt vaak te maken met moeilijk te verwarmen kerkzalen en er moet flink gestookt worden om die zaal op zondagochtend warm te krijgen.”

KerkStroom adviseert plaatselijke gemeenten bij de energiebesparing in hun kerkgebouwen. „Ik geef veel lezingen in kerken over duurzaamheid en rentmeesterschap – noem het een uit de hand gelopen hobby. Ik krijg vaak de vraag: wat kunnen wij nou concreet doen? Wij kunnen helpen met maatwerk.”

Vaak begint het met bewustwording, geeft Den Ouden aan. „Voor kerken geldt hetzelfde als voor sportkantines – waar wij met Sportstroom hetzelfde werk doen: de vrijwilligers runnen de boel. Vrijwilligers betalen nooit zelf direct de rekening en krijgen die ook niet onder ogen. Ze weten helemaal niet hoeveel energie er eigenlijk verbruikt wordt. Thuis betaal ik de rekening en als mijn zoon te lang staat te douchen haal ik hem eronder vandaan.”

Kerkrentmeesters zouden op de jaarlijkse gemeentevond de energiekosten bekend moeten maken, adviseert KerkStroom. Dan weet iedereen hoe hoog de rekening is. „Kerkrentmeesters en kosters hebben er vaak geen zin in om met een geheven vingertje als boeman rond te lopen om iedereen erop te wijzen dat hij of zij het licht achter zich moet uitdoen of de deur moet sluiten. Het moet een gedeelde verantwoordelijkheid worden voor de hele gemeente. Geef er een positieve draai aan: als wij 10 procent energie besparen, kunnen we het orgel laten restaureren.”

Energiebesparing kan een complexe zaak zijn. „Het isoleren van een kerkzaal is meestal economisch niet interessant. Die zaal wordt vier of zes uren in de week gebruikt. Je investering in isolatie moet je dus terugverdienen met de besparing in die paar uur tjes. Dan krijg je knetterlange terugverdientermijnen. Meestal is dat niet aan te raden. Voor isolatie kun je je beter richten op het zalencomplex naast de grote zaal. Maar als je de zaal of de gevel toch gaat renoveren, kan het wel weer interessant zijn natuurlijk.”

KerkStroom adviseert om eerst grip te krijgen op het energieverbruik, dat terug te dringen, en daarna eventueel na te denken over het zelf opwekken van energie met behulp van zonnepanelen.

Steeds meer kerken worden zich bewust van de mogelijkheid van energiebesparing. „Ik vind dat kerken een voortrekkersrol hebben op duurzaamheidsgebied in de samenleving. Toen wij drie jaar geleden begonnen met Kerkstroom waren we een roepende in de woestijn. Intussen zijn er initiatieven als de Groene Kerk en de Fairtradekerk. Inmiddels hebben wij veertig kerken in heel het land geholpen.”

Wat dat betreft is er nog een wereld te winnen: in Nederland zijn zeventienduizend tot achttien duizend kerkgebouwen. „Vaak is het in kerken het oog omhoog en het hart naar

Kerkrentmeesters, commissies van beheer en gemeentebesturen kunnen zich op de Kerkenbeurs laten informeren door ruim veertig bedrijven.

boven’, en dat is natuurlijk dikke prima, maar we moeten het hier beneden ook zo verantwoord en efficiënt mogelijk doen.”

Digitaal doneren

Wie heeft het niet wel eens meegeemaakt? Zit je in de kerk, komt de collectezak voorbij, oeps, geen geld in de portemonnee. Of er staat een collectant van een stichting voor de deur, alleen maar een briefje van vijftig in je zak.

In beide gevallen is het resultaat dat je niets geeft. Toch jammer. Voor jou omdat je graag iets zou willen bijdragen, en voor de kerk of stichting in kwestie omdat die jouw donatie misloopt.

Het bedrijf Givt uit Lelystad, zaterdag aanwezig op de Kerkenbeurs in Drachten, heeft daar een oplossing voor bedacht: de Givt-app. Via een applicatie op de smartphone is op die manier makkelijk contactloos geld te geven, zonder dat de donatie verwordt tot een kille financiële transactie. „Geven is iets anders dan betalen”, verklaart Sjoerd van Oort (33) van Givt. „Of het nu om de collecte in de kerk gaat, om de dakloze of straatmuzikant op straat of een collectant van een stichting, geven is een gebaar. Als je een euro aan de dakloze geeft, wil je hem niet alleen financieel iets geven, maar ook laten zien dat je hem ziet staan.”

Met een zakelijke pinbetaling,

waarmee geëxperimenteerd wordt door deurcollectanten, verdwijnt dat gebaar. „De romantiek van het geven gaat ervan af.”

Een paar jaar geleden zat Van Oort in een dienst van zijn evangelische gemeente in Lelystad. „Ik kon overal aan deelnemen, totdat de collectezak voorbij kwam. Geen cash is niet meedoen.”

Hij bedacht een oplossing die hij met een kring mensen om zich heen ontwikkelde in het bedrijf Givt, waar inmiddels vijftien men-

Voorheen had je alleen de kerkteléfono of kerkradio. Tegenwoordig worden er kerken ingericht met camera's

sen werken. Het idee is simpel: de donateur heeft de Givt-app op zijn mobiele telefoon staan, waarmee hij een bedrag naar keuze doneert door met zijn telefoon het handgebaar naar de collectezak te maken, of naar de hoed van de straatmuzikant, of de bus van de deurcollectant. Daarin zit een ontvangertje, die het signaal registreert. Givt incasseert het bedrag en sluis het door naar de kerk of stichting. Die kunnen op een digitaal dashboard aangeven wat het doel van de collecte is. Ze krijgen dus één uitbetaling per week van alle giften die via de app zijn binnengekomen.

Het ontvangertje is niet aangesloten op internet. De donateur heeft zich eenmalig geregistreerd en machtigt Givt voor de incasso's. Alleen Givt weet de persoonsgegevens van de donateur, de gift wordt anoniem doorgesluisd naar de ontvangende instantie. „Als gever wil je één oplossing voor alle doelen, zodat je geen aparte apps nodig hebt voor het Rode Kruis, je kerk, enzovoorts.”

Het systeem is een stuk minder duur dan mobiele pinautomaten. „Die kosten rond de 150 euro. Een beetje stichting heeft 20.000 bussen, dus reken maar uit.” De kerk hoeft de zendertjes niet te kopen. „Givt biedt het als service met eenmalige opstartkosten van 75 euro.”

De app is gratis te downloaden. Via de app is ook een overzicht te

krijgen van wat de eigenaar allemaal gegeven heeft aan welk doel. Zo zijn de giften ook aftrekbaar van de belasting.

4,5 procent van de gift gaat naar Givt. „Dat kan omlaag naarmate er meer gebruik van wordt gemaakt. Het moet uiteindelijk onder de 1 procent komen. Sommige kerken haken af als ze dit percentage horen, maar we willen graag in een persoonlijk gesprek toelichten wat we doen, wat er allemaal bij komt kijken en wat het gebruiksgemak is.”

De app is na een proeffase sinds april 2017 beschikbaar. In Nederland werken inmiddels een kleine tachtig kerken met de app. Een stuk of dertig zijn in de voorbereidende fase. Ook de stichtingen Dorcas, Opwekking en Missie Nederland werken er al mee. In België zijn al zes kerken aangesloten. Givt is ook in Duitsland en Engeland bezig. Onder andere loopt er een project met straatmuzikanten in Londen. Deze vorm van geven is bevorderlijk voor de opbrengst van de collectes, merkt Van Oort. „Er wordt vier maal zo veel gegeven, blijkt uit gegevens van kerken. Mensen geven meer, én bewuster.”

www.kerkenbeurs.nl
www.dezaligezalm.nl
www.givtapp.nl
www.kerkstroom.nl
www.pthgroep.nl